

toen de Over-
ghevel aan
oprichten van
belemmeren of
hierleggen met
gerust, voor-
eigen roeping
den, zooals op
gezet door Dr.
akmaal, Deel I
1851 Minister
enwet indiende,
uitgave, dat de
publieke dienst
n allerlei dwin-
konkine wilde
Groen en zijn
geprotesteerd,
n zelf zulk een
op, dat dit
meenen aanval
krachtige actie
ok te danken,
1854, door het
nzen ingediend,
n uitgave. De
euwe wet was,
n over liet aan
Hofstadigheid
wanneer de
liere barmhar-
tand, dat het
moedsaaklijkste
ad van Over-
karakter van
n zin, maar van
mdat de Staat
onderhouden,
a dat een nood-
de Staat in
beide. Voorts
lakonisch ook
op haar eigen
alleen, om de
lichting en be-
uren mede te
van het ver-
grondwet be-
doen van het
de totaalsom
partij in de
s niet minder
ntwerp verzet
ft men hierbij
at deze oppo-
tie dan van
De bezwaren
anders aange-
voornaamste
heidstaand,
idairien vorm
den bleef. Men
den aan de
ingen te heffen
men vreesde,
it zoozeer ge-
menzorg toch
n vooral wees
Overheid toe-
de particuliere
doen verslap-
rechtich te
de plaats wilde
de bepalingen
heid met de
n (met name
t men daarin
enzorg.
end worden,
olp over te
de hitte van
egaan. (Het
geid dit de
e Armenwet,
leer slaan en
zoo gevaar-
destijds wel
er zeker geen
(of diakonie)
doet van de
en inrichting
at de Kerke-
tistische ver-
brengen, op-
elden en van
Onze diako-
t verstreken
n, beginsel-
illig aan lang
op het inwen-
ook nimmer
de diakonie
vrij gelaten.
at dan ook
ededeelden
de Overheid
niet vraagt,
de wet om
bij niet na-
aan zware
dwang, die
Kerken en
weggenomen
bepaling in
der de al-
digheid ge-
g door de
door de
dige positie
hier echter
wel in de
erklart, dat
van aan-
is en door
orts dat de
dingen dien-
aan de
Dit slecht
s juiste be-
den is ge-
leerden het
n elk geval
ing op, om
te regelen.

Volgens Groen en zijn vrienden sloeg dit nitsluitend op het burgerlijk ambestuur, maar niet op het kerkelijk ambestuur en behoeft het verslag van den Koning dus ook alleen te gaan over de verrichtingen van de burgerlijke armenzorg. Maar zelfs Prof. Fabius acht in zijn *Sociale vraagstukken* pag. 300 de argumenten voor deze exegese aangevoerd toch minder juist, en het ontbreken van het woord *burgerlijk* of *openbaar* schijnt metterdaad aan te duiden, dat de Grondwetgever bedoeld heeft, dat de regeling door de wet en het Koninklijk verslag het ambestuur in het algemeen zou gelden, dus ook de kerkelijke armenzorg. En in elk geval een Regeering, die in haar conscientie overtuigd is, dat de Grondwet haar deze verplichting oplegt, niet anders doen, zoolang de Grondwet niet herzien is, dan deze verplichting uit te voeren.

Dit laatste is naar het ons voorkomt en in 1854 en thans wederom te veel uit het oog verloren. In 1854 heeft men, om aan de kleem van het argument, dat destijds door de Regeering telkens werd aangevoerd, te ontkomen, aan het bedoelde Grondwetsartikel een verklaring trachten te geven, die met de letterlijke bewoordingen van dit artikel toch kwalijk te rijmen valt. En thans is men over de verplichting, die de grondwet ten deze aan de Regeering oplegt, geheel heengegleden. Natuurlijk kan de vraag gesteld worden, of heel dit grondwetsartikel wel deugt; of het niet een uiterst gevaarlijk beginsel is, dat het ambestuur een voorwerp is van regeeringszorg en door de wet moet geregeld worden; of zich daarin feitelijk, evenals bij het artikel over het openbaar onderwijs, niet de gedachte uitsprekt, dat *onderwijs en armenzorg* eigenlijk een tak zijn van een *publieke staatsdienst*, waarvoor de Overheid heeft te zorgen. Zelfs de uitdrukking, dat de Overheid de armenzorg overlaat aan de kerkelijke en particuliere liefdadigheid, achten we in verband met dit grondwetsartikel een zeer gevaarlijke uitdrukking, en we begrijpen niet, dat deze uitdrukking in de bestaande Armenwet, geprezen is zelfs van Gereformeerde zijde. Maar hoe principieel ons bezwaar ook tegen Artikel 193 moge zijn, omdat hierin het vitium originis van heel den toestand schuilt, zoolang dit artikel bestaat, kan aan de Regeering geen verwijt worden gemaakt, dat zij dit artikel uitvoert, en strekt het haar eer tot lof, dat zij bij die uitvoering nog getracht heeft zooveel mogelijk de gevaarlijke gevolgen van dit artikel te vermijden. Alleen zou de vraag mogen gesteld worden, of de Regeering niet wijzer had gedaan, nu de Grondwetsberozing toch op komst is, ook Artikel 193 te herzien en eerst daarna een *nieuwe* Armenwet op grondslag van deze nieuwe grondwet voor te stellen. Tal van moeilijkheden, waarvoor de Kerken thans staan hadden dan ondervangen kunnen zijn. Nu zal men steeds op het bezwaar stuiten, dat de Kerken tegen verschillende bepalingen van de Armenwet bedenking hebben en de Rekeering daarop antwoorden zal: zelfs al erken ik de juistheid deser bedenkingen, ik kan niet anders handelen, want de Grondwet dwingt me.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij Dr. J. H. Houtzagers en in zeer hartelijken dank ontvangen van N. N. te Velp f 10; van de Geref. Kerk te Arnhem f 5. Bij Dr. H. W. v. Looen te Amsterdam f 5 en een gift van f 0.50 en een van f 0.40, zamen f 5.90, gevonden in de collecte Geref. Kerk. Van den heer J. W. Blaauw te Doorspijk f 2.50. Hartelijk dank voor deze liefde.

Kootwijk. Dr. J. H. HOUTZAGERS.

Leestafel.

A. C. DUKER, Theol. Doct. GISEBERTUS VORTIUS. Boekhandel en Drukkerij voorheen E. J. EARL. Leiden. 1910.

Het magistrale werk over VORTIUS, waaraan Dr. DUKER sedert jaren bezig is en dat reeds vroeger hier door mij werd besproken, nadert zijn voltooiing.

Van het IIe deel is thans het 3e of laatste stuk en van het IIIe deel het 2e stuk verschenen.

Wij hebben nu nog eene aflevering, gevolgd door een naam- en saakregister, te wachten.

Dat DUKER'S VORTIUS zoo goed als gereed is, — zal voor de beoefenaars der vaderlandsche kerkhistorie en voor allen, die belang stellen in het leven en de werken van desan vorst der gereformeerde Scholastiek, een goede tijding zijn, die, al komt zij dan ook niet uit een vrand land, voor hen is, om met Israels Wijze te spreken, als frisch water voor een amechtige.

En dat niet slechts voor wie aan vaderlandse kerkgeschiedenis, maar ook voor wie aan kerkrecht, aan dogmatiek en ethika doen.

De groote verwachtingen toch, door wat reeds van dit studiewerk verscheen, opgewekt, zijn volkomen bevestigd.

Niet alleen komt het welgetoekend beeld van den „primarius theologiae professor“ der Sitschische hoogeschool, wiens invloed op het kerkelijk leven zoo verstrekkend is geweest, in deze monographie ten volle uit, maar ook voor wie niet onbekend is met zijn werken op de laatste drie der, door mij zoo even genoemde, gebieden der Theologie, werpt zij, op ucbig punt in die werken, een verrassend licht.

Daarbij komt, dat het ons gereformeerden, voor wie VORTIUS de glorie van de familie is, aangenaam aandoet, hem nu eens van onverdacht onpartijdigen kant — de heer DUKER is in theologie niet een der onzen — in al den glans zijner nasale geleerdheid, in al de charme zijner iuuige vroomheid, in al de kracht zijner uit massieve overtuiging geboren strijdvandigheid, — aan de wereld te zien representeerd.

En wat hier des te meer waarde aan geeft is, dat dit geschiedt door een bevoegd beoordeelaar.

Door 'n Theoloog.

De tijding, dat de auteur zijn voornemen teds zoo goed als ten uitvoer heeft gebracht, mag dus metterdaad en inzonderheid voor ons, een verblijdend heeten. Allerlei omstandigheden toch, onafhankelijk van Dr. DUKER'S willen, hadden de uitvoering van zijn plannen kunnen verhanderen, en tegen die mogelijkheid is vaak met bezorgheid opgetien.

Wij Gereformeerden zullen plezier beleven van dit boek.

Onze VORTIUS, buiten onze kringen, de verlaten miskende, zal er beter door gekend en als man van betekenis door erkend worden.

Het moge al waar zijn wat BUSKEN HUY in diens LAND van REMBRANDT ergens van hem zegt, dat hij „aan de europese gedachte niets heeft toegevoegd“, — uit dit werk zal men leeren, dat en hoe hij het theologisch denken van het calvinistisch protestantisme althans heeft verhelderd.

Geen *Pater ecclesiae* was hij als CALVIJN, maar *Doctor ecclesiae* als THOMAS van AQUINO en Aristotelicus als deze, doch zonder als deze ook zeld wijzeer te zijn. Toch zal men, door wat DUKER daaromtrent hier nog eens verhaalt, moeten toestemmen, dat het getuigt van zijn wijsgeerigen zin, dat hij, ook zonder van de in zijn tijd met DES CARTES opkomende „nieuwe filosofie“ het sijne te snappen, terstond en als bij intuïtie het gevaar voelde dat in haar voor de Theologie stak.

De geschiedenis van de Gereformeerde Theologie, uitlopend, omstreeks 1750, op een debacle, heeft VORTIUS op dit stuk in het gelijk gesteld en een artikel in de REVUE DES DEUX MONDES deed dit ook nog eens ten jare 1891.

Niet op COCCJEUS en diens met het Cartesianisme zoo insig verbonden school, maar op VORTIUS ging dan ook de, in de laatste helft der vorige eeuw ten onzen hernieuwde beoefening der gereformeerde Theologie wer terug, om haar van hem uit verder te ontwikkelen.

Om mijn lezers, die met dit werk van Dr. DUKER nog geen kennis hebben gemaakt, er eenig denkbeeld van bij te brengen, laat ik hier afdrucken den inhoud van het nu compleet geworden IIe deel.

Eerste Hoofdstuk.
De openingsdisputatie. Naeranus en Batelier bl. 1—70

Tweede Hoofdstuk.
Eene desperate zaak. De Bossche broederschap 71—131

Derde Hoofdstuk.
De nieuwe filosofie. Regius en Descartes 132—201

Vierde Hoofdstuk.
Coccejus en Heidanus. Puriteinsche „preceyheit“ 202—270

Vijfde Hoofdstuk.
„Roepende“ zonden en kleine ongerechtigheden 271—354

Bijlagen I—C.

Dit vijfde hoofdstuk vormt nu het thans verschenen 3e stuk van deel II.

Er wordt eerst in gehandeld van „de roepende zonden“.

„Onder den term „roepende zonden“, om vraag roepende zonden is in de kerkelijke ethiek en velerlei verstaan. Dr. DUKER deelt hier mede hoe Voetius er ook onder verstand het bedrijf der „lombarden“ of de houders van pandhuisen en dit in verband vooral met den woeker. Hoe hij dan dit sociale euvel — de inderst werke de „tafelhouders“ eischen was 321/2 pCt. — op zijn colleges besprak en wel in een dubbele disputatie, waarin hij de vragen beantwoordde: „wat onder woeker is te verstaan?“ en „in het geoorloofd geld tegen interest uit te leenen?“ Naar aanleiding van de quaestie der „pandhuisen“ alsoo is deze disputatie een merkwaardige bijdrage voor het zedelijk vraagstuk van het geoorloofd van de „renten“.

VORTIUS zegt daaromtrent, evenals reeds CALVIJN had gedaan, en dat tegenover het doctrinarisme dat zich o. a. op Aristoteles „geldt jongt niet“ beriep, — zeer verstandige dingen.

Een tweede, in VORTIUS' oogen „roepende“ zonde en daarom door hem bestreden, was de bestemming, te Utrecht gegeven aan de inkomsten der vijf kippelgoederen, die na de Reformatie uit roonische in gereformeerde handen overgegaan. „Illustre families werden uit je inkomsten daarvan, door het toekennen van prebenden en beneficiën ruimschoots bevoorrecht“. Over den befaamden strijd van VORTIUS daartegen handelt DUKER van p. 294—334.

Daarna, tot op p. 340 over VORTIUS' bestrijding van wat hem evenveer een „roepende zonde was, het „patronaatschap“, waardoor in de kerken vaak „onbekwame predikanten werden ingedragen door jonkers of door Magistraatspersonen, met voorwending dat zij zus patronatus hadden“.

Op p. 360 komt de geleerde schrijver dan tot VORTIUS' bestrijding van wat voor desen wel geen „roepende zonden“, maar toch „ongerechtigheden“ waren.

Hierto behoort dan allereerst het „hasardspel“, om het even hoe dit plaats vond; met kaarten of dobbelsteenen; op het gansen of op het uilenbord“. De zaak hing voor VORTIUS saam met het misbruik, dat er van Gods Naam werd gemaakt, onder anderen, door het lot, en hij heeft er, zooals DUKER dan ook vermeldt een nauweuring beschrijft, een afzonderlijke disputatie aan gewijd.

Het slot van dit 3e stuk en daarmede van het IIe deel is gewijd aan de beschrijving van VORTIUS' strijd tegen een in zijn oogen andere, zij het ook minder groote ongerechtigheid: „het vergeselschappen met het orgel van den kerk-zang der gemeente“.

Na de lesing van dit zoo interessante hoofdstuk kwam de vraag bij mij op, of van VORTIUS' standpunt bezien, dat kleine ongerechtigheden in den titel wel geheel juist is?

Van het 3e deel wordt in het andere nu verschenen stuk, in het eerste hoofdstuk onder den titel: DE HOOGKERAADE, een beschrijving gegeven van VORTIUS' logevallen gedurende zijn professoraat.

Bijzonder belangrijk is wat hier wordt medegedeeld omtrent diens „methodus docendi“ — of de wijze waarop hij zijn onderwijs had in gericht.

Dr. DUKER heeft daarbij niet verzuimd de werken van den hoogleeraar, die uit dat onderwijs zijn ontstaan, uitvoerig te beschrijven.

Allereerst de EXERCITIA ET BIBLIOTICA STUDII THEOLOGICI, een theologische Encyclopaedia en bibliographie. (p. 28—32).

Verder, de DISPUTATIONES THEOLOGICAE SELECTAE in V deele, vrucht van zijn Zaterdag's disputcollege over allerlei onderwerpen uit de dogmatiek en de ethiek (p. 32—p. 51).

Dan, TA ASKRIKA SIVE EXERCITIA TERTIATIS, de schools-mystieke handteeling voor het godsdienstig-zedelijk leven (p. 51—58).

Eindelijk, het vierde standaard-werk, de POLITICA ECCLESIASTICA, het bekende leerboek van kerkrecht (p. 58—74).

De klaarheid en duidelijkheid waarmee Dr. DUKER dese hoofdstukken van VORTIUS beschrijft; de citaten en toelichtingen die hij daarbij telkens aan den voet der bladzijden geeft, maken dit hoofdstuk tot een voortreffelijke isagoge of inleiding tot de schriften van den kerkleeraar.

Den sijn dese, met groote akribie vermelde citaten, welke met de toelichtingen en de, achter ieder deel gevoegde, zoo belangrijke Bijlagen het werk maken tot een *studieboek*.

Maar ook aan het niet-theologisch geschoolde

publiek onder ons, voor hetwelk de noten en Bijlagen een waarschijnlijk al te zware kost is, kan ik dit werk als *leestuk* aanbevelen.

Dr. DUKER, die zijn stof zoo volkomen beheerscht, geeft in den tekst zelf een voor ieder beschaaft mensch verstaanbare en in zeer onderhoudende stijl geschreven levensbericht van GISEBERTUS VORTIUS.

Hier is de historie-schrijver aan het woord. De echte.

Achter zijn tweede deel liet de schrijver als „motto“ 'n woord afdrukken van WITENBOGHEIT.

In neem daar alleen dit uit over:

„Een historij-schrijver behoort onpartijdich te wezen, immers onpartijdich te schrijven. Daar passie domineert, daer heeft zelden reden of waarheid plaats.“

Een motto dat ook vóór de GISEBERTUS VORTIUS van Dr. DUKER geen ongepast figuur zou maken.

Moge dit werk van den niet-gereformeerden doctor Theologiae over den grooten Doctor der gereformeerde kerk onder ons, zoo door vakmannen als leeken in het vak der Theologie, met dankbaarheid aanzwaard, ruim gekocht en druk gelezen worden.

En dat niet slechts in EUROPA, maar ook onder onze kerkelijke vrienden in AMERIKA en ZUID-AFRIKA.

G.

Officieel Bericht.

VENLO. Het waren voor de Gereformeerden te deser plaatse gewichtige, maar tevens verblijdende dagen die se den laatsten tijd doorleefden. Mocht onder leiding van haren consulente, heer Both van Eindhoven, en met medewerking van den kerkeraad van Helmond den 8en Maart j.l. de institueering van de kerk van Venlo plaats hebben, aan den avond van 22 Maart d.o.v. werden de gekozen broeders, de onderlingen Eijkman en Koerselman en de diakenen Van Baardewijk en Meljer, door denselven leeraar in hunne ambten bevestigd.

Al dese gebeurtenissen, die onder den zegen des Heeren hier mochten plaats vinden, zijn mede een gevolg van den onvermoeiden arbeid, door den heer Dekker in den dienst der Evangelisatie hier en elders in Limburg verricht.

Zegene de Heere zijnen verdere arbeid, ook nu hij, ingevolge besluit van de classis 's-Hertogenbosch, mag staan naar den Dienst des Woords en der Sacramenten, en komte die arbeid in hoofdzaak de kerk van Venlo ten goede. Moge se bovenaal strekken tot eer van 's Heeren naam en uitbreiding van Zijne Koninkrijk.

Deze jeugdige kerk, de eerste Gereformeerde kerk in Limburg, zij in aller voorbede aanbevolen.

Namens den kerkeraad:
G. J. KOERSELMAN, scriba.

Voorloopig adres: G. J. Koerselman, Venlo, Retraitelaan 7.

Aan de Geref. Kerken in Nederland.

De deputaten voor de Zending onder de Joden van de Geref. Kerken in Nederland ontvingen van den kerkeraad der Geref. Kerk van Rotterdam het verzoek, aan de kerken het volgende mede te deelen:

De kerkeraad heeft zijn genoodmaakt gezien, gehoord het rapport zijner deputaten, om alle verband met de Vereeniging „Mordechai“ Zending onder de Joden alhier drijvend, te verbreken.

Op grond van dese mededeeling verzoeken de deputaten aan de kerken, geen sprekers namens die Vereeniging meer toe te laten en giften, collecten enz. toe te zenden aan de door de Synode benoemde deputaten.

Tevens vermelden deputaten nog, dat naar de acta der laatst gehouden Generale Synode de classis Rotterdam in hare December-vergadering in de plaats van Ds. A. van Veelo heeft benoemd Ds. H. C. v. d. Brink van Rotterdam.

De deputaten voornemens:

J. DOUMA, voorzitter.
H. C. v. d. BRINK.
J. D. v. d. VELDEN, scriba.

Rotterdam, 29 Maart 1911.

P.S. Andere kerkelijke bladen worden verzocht dit bericht over te willen nemen.

Buitenland.

Gemengd Nieuws.

Men wil te Eisenach in Thüringen voorstellingen geven van het lijden van Christus; echter niet op de manier waarop dit in Oberammergau om de tien jaar tooneelvoorstellingen die het lijden en sterven van den Christus moeten afbeelden. Met hoeveel devotie de inwoners van Oberammergau die voorstellingen geven, toch is voor den oprichtgevoelige de gedachte reeds stuitend, dat hetgeen het heilige der heilige is, in de Openbaring Gods op het tooneel wordt gebracht. Maar wat dan te zeggen van het voornemen om in den Stadschouwburg in de maand Augustus door tooneelspelers van beroep z.g. vrome spelen te laten geven? De *Vorstand* der Evangelische gemeente te Eisenach heeft reeds zijn protest laten hooren en betoogde dat de Christus van het tooneelstuk dat opgevoerd worden zal, in tegenspraak is met het godsdienstig bewustzijn van het Protestantisme, ja, van het Christendom in het algemeen. Dr. Frerichs, die in genoemden *Vorstand* het op te voeren tooneelstuk critiseerde, legde daarbij vooral den nadruk op het feit, dat daarin Jesus voorgesteld wordt als de onechte zoon van Herodes en optreedt als verdediger der vrije liefde. De vergadering besloot met algemeene stemmen op één na, de verklaring af te leggen, dat de opvoering van het tooneelstuk te betrouwen zou zijn, daar de Christus van dat stuk in tegenspraak is met het godsdienstig bewustzijn des volks. Alleen de Oberammergauers was het met die verklaring niet eens. Hoe jammer dat dese *Vorstand* zich niet verheffen kon tot het standpunt, dat het een smaadheid is den Heere der Gemeente aangedaan, wanneer men Hem sprekend, getuigend, lijdend en stervend op het tooneel brengt. Het schijnt echter dat tot het kwaad reeds ten volle besloten is; de contracten zijn gesloten, daarom heeft Eisenach's burgemeester zich zeker niet naar het protest van de meerderheid van den *Vorstand* willen voegen.

WINKEL.

Door Kinderen.

AAN VRAGERS.

Waarom leest men herhaaldelijk, dat Abraham en andere aartsvaders naar Egypte gingen om koren te koopen, als er in hun land hongers was? Had Egypte dan zooveel meer koren dan Kanaän, dat toch ook een vruchtbaar land was, waar graan groeide?

W. te G.

Ongetwijfeld was Kanaän omdit een vruchtbaar land. Het „vloeide van melk en honig.“ Ook was er veel koren. Dat weten we uit het Nieuwe Testament, maar ook reeds in het Oude lezen wij, Psalm 65 : 10 tot 14:

„Gij bezoekt het land, en hebbende het begerig gemaakt, verrijkt Gij het grootelijks; de rivier Gods is vol waters. Wanneer Gij het ook bereid hebt, maakt Gij huuiler koren gereed. Gij maakt zijne oppgeploegde aarde dronken; Gij doet se dalen in zijne voren; Gij maakt het weck door die druppelen; Gij zegent zijn uitspruitel. Gij kroont het jaar Uwer goetheid; en Uwe voetstappen druppen van vettigheid. Zij bedruipen de weiden der woestijn; en de heuvelen zijn aangedom met verbeuging. De velden zijn bekleed met kudden, en de dalen zijn bedekt met koren; zij juichen, ook zingen zij.“

Er was dus in de tijden der koningen en later overvloed van graan in Palestina. Doch in vroegere dagen, zooals die der aartsvaders, was dit niet altijd zoo.

Het land werd toen bewoond door verschillende volkstemmen, die soms elkaar beoorloogden, en over het geheel schaars bevolkt. Voor een deel werd het land bewoond door herders, die met hun groote kudden de doortrokken, gelijk trouwen ook de aartsvaders zelf deden. Dit zou natuurlijk onmogelijk zijn geweest, indien al het land reeds verdeeld ware en eigenaars had of behouwd was. Doch er was nog land en ruimte in overvloed. Maar ook, een groot deel des lands leverde geen koren. Wie dat verbouwde, deed het voor zich zelf. De herders die natuurlijk in den regel geen landbouwers konden wezen, wijl se nu hier dan daar woonden, moesten het noodige graan meestal koopen. Wanneer er gebrek aan kwam, dan zorgde de graanbouwer allereerst voor zich zelf en de zijnen en wilde niets afaan. De herders leden dan gebrek.

Nu was in Egypte de toestand gansch anders. Daar waren geen rondzwervende herders met groote kudden, en bijna heel de bevolking leefde van den landbouw. Dezen werd gemakkelijk gemaakt, doordat de rivier de Nijl tegen het najaar over het land stroomde, wat een weldaad was, wijl het in Egypte bijna nooit regent. In het sijn dat achterbleef, kon het zaad gemakkelijk ontkiemen, zoodat men een rijken oogst verkreeg. Vandaar dat Egypte in de oudheid de korenschaar der wereld heette. Soms echter bleven die overstromingen uit of waren slechts gering. Zoo ging het b.v. ook in de zeven magere jaren tijdens Jozef. Daarom zag ook Farao zoewel de zeven vette als de zeven magere koeien uit den Nijl opkomen. Egypte kon dus ook wel hongersnood hebben.

In den regel echter was daar overvloed van koren, ook zelfs nog als elders gebrek heerste. En zoo begrijpen we, dat de aartsvaders in tijd van nood naar het nabijgelegen Egypte togen, om zich daar van koren te voorzien.

Een tweede vraag is van N. S. te U en luidt: In Tijdsrekenkundig Overzicht van de Alg. Gesch. van Nuiver en Reinders lees ik: „± 4000 j. v. Chr. Mene, de stichter van den staat Memphis.“ „± 3000 j. v. Chr. Amensha of Moiris laat in Egypte het meer Moeris graven en sijn het Labyrinth.“

Is dit niet in strijd met wat we op school leerden over Bijbelsche tijdsrekening?

Wat moeten we zeggen van de opvatting van J. J. L. ten Kate, F. Bultex en anderen, die de scheppingsdagen als duizenden jaren opvatten?

De enige betrouwbare bron voor de tijdsrekening tusschen Schepping en Zondvloed, is de geslachtlijst in Gen. 5. Daarop voortbouwend komen we tot ± 4000 jaar tusschen de schepping van den mensch en de geboorte van Christus. Wij doen best ons hieraan te houden en ons niet te wagen aan allerlei, nog steeds zeer onzeker gissingen.

Wat het tweede betreft, zoo heeft het woord „dag“ in de Schrift, even als bij ons, verschillende beteekenissen en komt in den Bijbel zelfs vaak voor in den zin van „tijperk.“ Men kan dus iemand kwalijk het recht betwisten, het zoo ook in de scheppingsgeschiedenis op te vatten.

Twee vragen doet N. N. te R.

De eerste is:

Wat is toch de oorsprong van het woord bakkeest?

Die vraag is zeker al meer gedaan, want omtrent dit woord heerscht veel onzekerheid. Er is al dadelijk een verschil over de beteekenis. In Zuid-Nederland toch verstaat men onder een bakkeest een dronkaard of iederlijk mensch; in het een vrouw, dan zegt men bakkeeste. Bij ons duidt het aan een groot, plomp of log voorwerp.

Wat den oorsprong betreft zoo weet men dat oudtijds een groot graf dier, bv. een zwijn, ook wel bak heette. In het Duitsch is *Bache* of *Bacher* nog een woord, dat een wild varken aanduidt. In het Engelsch kent men het woord *Bacon* voor spek. Deukelijk is ons woord bakkeest van dit Bak afgeleid.

Deselve vraagt:

Waarom zegt men toch steeds: „het beleg om de stad slaan“ of ook „het beleg opbreken.“ Hoe komt hier het woord „slaan“ te pas?

Wanneer een stad belegerd zal worden, begint men met de noodige tenten voor de soldaten op te slaan. Is het beleg geindigd dan gaat men de tenten weer afbreken. Slaan en breken kenmerken dan het begin en het einde van het beleg, en hierdoor wordt de uitdrukking verklaarbaar.

Aan W. B. die graag weten wil waar de leien vandaan komen, kan geantwoord: uit Engeland en Duitschland. Daar vindt men het leisteen, dat uit de „leigroeven“, dat zijn diepten of uitgravingen in de bergen, wordt gebaald. Leisteen is schillerachtig 'n laat zich makkelijk in groote of kleine stukken deelen. De eense leisteen is echter veel harder dan de andere. De zachte soorten dienen om er op te schrijven. Het ruwe lei gebruikt men tot dekking van gebouwen. Ook de griffels worden uit leisteen gezaagd.

HOOGENBEEK.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie)

VOORSTEL.

Onderstaand Voorstel met Toelichtingen is ingediend bij den Kerkeraad der Gereformeerde Kerk van Amsterdam, en wordt aan de Gereformeerde Kerken ernstig aanbevolen.

De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk te besluit, aan de Classe voor te stellen, het volgende voorstel te brengen ter Particuliere Synode van

De Gereformeerde Kerken, vergaderd in Particuliere Synode van, overtuigd, dat het ten eerste in het belang der Gereformeerde Kerken in Nederland zal zijn, te komen tot eenheid in sake de opleiding voor den Dienst des Woords, —

en van oordeel, dat die eenheid kan verregen worden door bijeenbrenging en samenwerking van de Theol. School der Kerken en van de Theol. Fac. der V. U., mits met eerbiediging, handhaving en waarborging van beider zelfstandigheid, —

stellen aan de Generale Synode der Gereformeerde Kerken, die te Zwolle bijeenkomt, het navolgende voor:

1. De Gereformeerde Kerken, in Generale Synode vergaderd, besluiten, aan de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag een overeenkomst voor te stellen tot samenwerking tusschen de Theol. School der Kerken en de Theol. Fac. der V. U. met behoud van beider zelfstandigheid, en wel op de onder a—i aangegeven wijze.

a. Beide inrichtingen blijven ieder voor zich geheel vrij in het bepalen der vakken, die se doceren, en in de wijze, waarop ze hun colleges en examens inrichten.

b. Tot de colleges der Theol. School worden, behoudens andere daarvoor door de Kerken te stellen voorwaarden, geen Studenten toegelaten dan met bewijs, dat zij reeds gedurende één jaar de colleges der Theol. Fac. hebben gevolgd.

c. Tot het Candidaatsexamen der Theol. School worden, behoudens andere daarvoor door de Kerken te stellen voorwaarden, geen Studenten toegelaten dan die gedurende minstens twee jaar de colleges der Theol. School hebben gevolgd en bewijs overleggen, dat zij met goed gevolg het Candidaatsexamen hebben afgelegd voor de Theol. Fac. der V. U.

d. Voor wat het aantal college-uren der Theol. School en der Theol. Fac. aangaat, wordt een overeenkomst getroffen, die de goedkeuring heeft der Gereformeerde Kerken eenzijdig en der Vereen. voor Hooger Onderwijs anderzijds.

e. Jaarlijks wordt de regeling der uren voor de colleges vastgesteld door overleg tusschen de Hoogleeraren der Theol. School en der Theol. Fac., na goedkeuring, voor wat de Theol. School aangaat, door haar Curatorium.

f. Voor wat de college-gelden betreft, wordt overeenkomst genomen, dat de Studenten in de Theologie hoogstens vier jaar college-geld zullen betalen, voor de helft aan de Vrije Univ. en voor de helft aan de Theol. School.

g. Hoogleeraren zijn niet tegelijk benoembaar aan de Theol. Fac. en aan de Theol. School.

h. Zoolang dese overeenkomst geldt, zal aan de Theol. School geen Doctoraal examen worden ingesteld.

i. Dese overeenkomst is over en weer opzegbaar.

II. De Gereformeerde Kerken in Generale Synode besluiten, indien de overeenkomst sub I genoemd, getroffen is, de Theol. School te verplaatsen naar Amsterdam.

III. De Gereformeerde Kerken in Generale Synode besluiten, dat, indien de overeenkomst sub I getroffen is, het tegenwoordig Praeparatoir examen vervangen zal worden door een Proponeer-examen, waarvoor de voorwaarden zullen gelden, die thans gelden voor het Peremptoir-examen. Voor toelating tot dit Proponeer-examen wordt, behoudens verdere bepalingen door de Generale Synode te stellen, en behoudens uitzonderingsbepalingen, door haar gemaakt, gevorderd overlegging van de Candidaatsbul der Theol. School. Het tegenwoordig Peremptoir-examen vervalt.

IV. De Gereformeerde Kerken in Generale Synode besluiten, zoo spoedig mogelijk aan de Theol. School een leerstoel te vestigen voor Zending en Evangelisatie, en machtigen Curatoren der Theol. School, hiervoor voorstellen te doen.

Toelichtingen.

1. Eenheid in sake de opleiding voor den Dienst des Woords in onze Gereformeerde Kerken, zoozeer en zoolang gewenst, is in de bestaande omstandigheden slechts te verkrijgen door bijeenbrenging en samenwerking van de Theol. School der Kerken en de Theol. Fac. der V. U., met eerbiediging, handhaving en waarborging van beider zelfstandigheid. Hierbij moet door de Gereformeerde Kerken volvoering gegeven worden aan het bedding van 1892 in sake een eigen inrichting der Kerken voor de godgeleerde vorming van toekomstige Dienaren des Woords, en aan het bepaalde aangaande de Theol. School door de Generale Synode van 1893. Aan dese eischen voldoet bovenstaand voorstel.

2. Bij samenwerking van de Theol. School en de Theol. Fac., als boven is voorgesteld, kan de Theol. Fac. haar colleges en examens, overeenkomstig haar aard en doel, meer special richten op de vorming der Studenten tot wetschappelijke mannen, en de Theol. School kan haar colleges en examens, overeenkomstig haar aard en doel, meer special richten op de opleiding der Studenten als toekomstige Dienaren des Woords. In verband hiermee kan het goed sijn, dat voor Studenten in de Theologie de studie aan de Theol. Fac. een jaar vroeger aanvangt en dat hun vierde studie-jaar geheel vrijgelaten wordt voor hun studie aan de Theol. School. De handhaving der vrijheid en zelfstandigheid van de Theol. School verdient echter, dat bij een eventuele overeenkomst met de Vereeniging voor H. O. de Kerken zich de volle vrijheid voorbehouden om de colleges der Theol. School geheel naar eigen oordeel in te richten, ook wat de vakken aangaat, en om door de Theol. School een eigen Candidaatsexamen te doen afnemen. Zou het Candidaatsexamen der Theol. School wegvallen, zoo zou daarmee de Theol. School als School feitelijk zijn opgeheven. Werd voor het Candidaatsexamen der Theol. School een Proponeerexamen in de plaats gesteld, zoo zou daarenboven naar de School zijn overgebracht, wat behoort tot de Kerkelijke Vergaderingen. Het Candidaatsexamen der Theol. School als inrichting der Kerken tot opleiding voor den Dienst des Woords moet natuurlijk zijn afgelegd door hen, die tot den Dienst des Woords in de Gereformeerde Kerken begeren te worden toegelaten. Het Candidaatsexamen der Theol. Fac. kan dan den toegang tot het Proponeerexamen der Kerken niet meer ontsluiten. De Candidaatsbul der Theol. Fac. kan daarom gerekend worden tot de voorwaarden, waaraan de Studenten moeten voldoen, om tot het Candidaatsexamen der Theol. School te worden toegelaten. Maar vooral behoort als voorwaarde voor het Candidaatsexamen der Theol. School gesteld te worden, dat de Studenten minstens twee, liefst drie jaar de colleges der Theol. School hebben gevolgd. De Theol. Fac. blijft vrij, voor haar colleges en examens de bepalingen te stellen, die zij noodig acht. Vooris behoort haar bij overeenkomst verzekerd te worden, dat zoolang de samenwerking der Theol. Fac. met de Theol. School voortduurt, door de Kerken aan haar Theol. School geen Doctoraal-examen zal worden ingesteld. Verder is voor samenwerking van Theol. School en Theol. Fac. met wederzijdsche zelfstandigheid slechts noodig een overeenkomst tusschen de Kerken eenzijdig en der Vereen. voor H. O. anderzijds omtrent het aantal college-uren, dat voor de colleges der